

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 330.322:334(477)

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Герасименко О.В., Вайда М.М.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Львівська область є однією з найбільш залучених до міжнародного співробітництва областей України. Вона зосереджує значну увагу на підтримці малого та середнього підприємництва та туризму. Також приділяється увага розвитку безлічі напрямів: співробітництва, підтримка процесів кредитування та інвестиційної діяльності, участь суб'єктів малого підприємництва у програмах та проектах міжнародного співробітництва. Серед низки завдань одним із найважливіших є сприяння залученню іноземних кредитних та інвестиційних ресурсів. Географічне положення та інші економічні чинники дають Львівській області значну перевагу у міжнародному співробітництві та розвитку інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиційна політика, розвиток регіону, інвестиційний процес, інвестор, інвестиційні проекти.

Постановка проблеми. Вирішення проблем розроблення і реалізації регіональної політики в Україні, яка б забезпечувала зростання рівня соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення рівня життя населення є неможливим без активізації інвестиційної політики. Без цього неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити соціально-економічний розвиток як регіонів, так і держави загалом. Необхідною умовою досягнення зазначених цілей є залучення значних коштів вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

Формування та розвиток інвестиційної політики в Україні пов'язані з такими негативними тенденціями: прогресуюча недостатність внутрішнього капіталу для фінансування інвестиційного розвитку як наслідок низької здатності до самофінансування та фінансування інститутами фінансового ринку; існуюча непривабливість до вкладення коштів іноземними інвесторами, надання інвестиційних кредитів з причин недостатності гарантій, недосконалої нормативно-законодавчої бази, низької довіри до партнерів; низька доступність нових прогресивних технологій; відсутність практики використання сучасних форм управління інвестиційною діяльністю на макро- та мікроекономічному рівнях [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій практиці інвестиційних процесів розрізняють два типи державної інвестиційної політики: пасивну та активну. За пасивною політикою держава застосовує методи правового та економічного характеру. Таким чином, адміністративне втручання в інвестиційні процеси зводиться до мінімуму. У разі застосування активної політики держава застосовує всі види методів і навіть сама стає інвестором.

Відповідальність організаційних форм і методів державного регулювання інвестиційної діяльності залежить від стану розвитку ринкових відносин, структури економіки та соціально-економічного розвитку держави. Важливу роль в інвестиційній діяльності відіграє держава.

Дослідженням проблем інвестиційної діяльності та підвищення її ефективності приділили увагу такі зарубіжні вчені, як Г. Александер, Дж. Бейлі, Дж.М. Кейнс, Д. Кларк, С. Михайлов, Д. Норт, Р. Нельсон, Т. Троїцький-Марков, Б. Санто, Б. Твісс, Ф. Модільяні, М. Фрідман, У. Шарп, Й. Шумпетер тощо. Проте їх праці переважно орієнтовані на країни з розвинутою ринковою системою господарювання та не повною мірою відповідають умовам розвитку української економіки. Своєю чергою, серед вітчизняних науковців, що досліджували сферу регіональної інвестиційної політики, можна відзначити роботи З.С. Варналія, І.М. Вахович, Н.М. Внукової, В.М. Гейця, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, В.С. Загорського, О.І. Амоші, С.О. Іщук, М.А. Козоріз, О.Є. Кузьміна, В.О. Онищенко, Т.С. Смовженко, І.З. Сторонянської, С.Л. Шульц та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Об'єктивно, розвиток вітчизняної інвестиційної політики в цілому та інвестиційної політики Львівської області, зокрема, залишається усе ще недостатньо дослідженим та гостро актуальним питанням.

На сьогодні необхідно розробити механізми інвестування різних сфер життєдіяльності регіону, а також методичні та практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму інвестування. Додаткового розгляду потребує також процес впровадження концепції регіональної інвестиційної політики.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розгляд базових аспектів розвитку інвестиційної політики Львівської області. Досягнення поставленої мети деталізується у таких завданнях: дослідження стану та основних тенденцій розвитку інвестиційних процесів у Львівській області; розгляд заходів, що стимулюватимуть поживлення інвестиційних процесів на регіональному рівні; визначення перспектив розвитку інвестиційної політики Львівської області.

Виклад основного матеріалу. Проведені дослідження поточних тенденцій розвитку ряду галузей економіки України в цілому та Львівської області, зокрема, свідчать про те, що останнім ча-

сом в результаті реалізації комплексу ринкових реформ та створення конкуренції спостерігаються позитивні зрушення в інвестиційній діяльності.

Зазначимо, що вигідне транзитне розташування регіону в безпосередньому сусідстві з Євросоюзом призвело до того, що Львівщина є одним із лідерів за обсягами залучення іноземних інвестицій серед областей України. Спостерігається щорічне зростання кількості великих транснаціональних компаній, які розпочинають нові успішні проекти на теренах Львівської області. Отже, Львівщина динамічно нарощує свій інвестиційний потенціал, оскільки поліпшення її інвестиційного середовища та зростання обсягів надходження прямих іноземних інвестицій в економіку Львівської області відбувається, у тому числі, завдяки партнерству влади та приватних структур. Таким чином, базовими перевагами Львівщини, які приваблюють як вітчизняних, так і іноземних інвесторів, є: вигідне географічне розташування; динамічний розвиток ринку; високий рівень освіченості населення; наявність мережі науково-дослідних установ; відповідне транспортне становище; значний потенціал для розвитку зовнішньої торгівлі; розвинутий ринок фінансових послуг; значні можливості розвитку готельно-туристичної інфраструктури; наявність активної громадськості; значні площі родючих, екологічно чистих ґрунтів; наявність водних та лісових ресурсів; високий рекреаційний потенціал; гостинність населення; наявність фінансових ресурсів (висока ємність ринку та існування бізнес-ніш на ньому); позитивні зміни (політичні, економічні і т.д.) [2; 3, с. 51-52] тощо.

Вагому роль у активізації інвестиційної діяльності на регіональному рівні та у формуванні системи інвестування в регіонах і задоволенні очікувань інвесторів відіграють рейтинги інвестиційної привабливості регіонів, інвестиційні паспорти регіонів, інвестиційні атласи по регіонах, що формуються Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України. Серед загальнодержавних факторів, які позитивно впливають на інвестиційну привабливість області, найчастіше визначають внутрішньорегіональні фактори, вигідні географічні та кліматичні умови, високий внутрішній потенціал регіону, в тому числі кадровий, та розвинена інфраструктура; позитивні зміни законодавства, що призвели до покращання умов інвестиційної діяльності; економічна стабільність в країні; узгодженість державної та регіональної політики, зацікавленість влади в інвесторах; участь регіону у загальнодержавних проектах та заходах, в тому числі проектах, що реалізуються окремими відомствами [2; 3, с. 53]. Відповідно до результатів Рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України найбільш значущими перешкодами в здійсненні інвестиційної діяльності підприємств на сьогоднішній день є корупція (5,26), низький рівень розвитку інфраструктури (5,46), слабкий захист прав власності (5,46), відсутність достатньої кількості фінансових джерел для інвестицій (5,49), надмірне втручання місцевих органів влади в діяльність підприємств (5,94), тобто суб'єктивні перешкоди, які можуть бути частково або повністю усунутими в результаті проведення грамотної інвестиційної політики

на місцях. Найменш істотним є вплив на діяльність підприємств об'єктивних факторів, змінювати які значно важче або ж взагалі неможливо – високий рівень захворюваності в регіоні (6,98), погана екологічна ситуація (6,93), погані погодні умови (6,53) [4, с. 138-139]. Ефективній реалізації перспектив підвищення інвестиційної спроможності регіонів України перешкоджають ряд факторів [4; 5; 6]: недостатнє інституційне забезпечення інвестиційної політики в регіонах та на місцях; недосконалість інструментів розкриття внутрішнього потенціалу регіонів через регіональні стратегії; падіння обсягів залучення інвестицій внаслідок погіршення соціально-економічної ситуації в країні і падіння інвестиційної привабливості регіонів Сходу України через ведення бойових дій на їх території.

Отже, на даний час Україна відкриває нові можливості для інвесторів, а Львівська область належить до найпривабливіших інвестиційних регіонів країни. Протягом останніх років Львівщина зберігає позитивну динаміку росту основних соціально-економічних показників у більшості галузей своєї діяльності та постійно нарощує обсяги міжнародної торгівлі. Торговими партнерами області є понад 100 держав світу, найактивнішою є співпраця з Німеччиною, Польщею, Данією, Туреччиною, Австрією та іншими країнами ЄС.

З метою підтримки діяльності інвесторів на території Львівської області діє низка організацій, завданням яких є підтримка діяльності іноземних інвесторів. Зокрема, до таких належить: Західноукраїнська філія Європейської Бізнес Асоціації; Данська Бізнес Асоціація; Міжнародна спілка бізнесменів України та Туреччини. Також функціонує Управління інвестиційної політики львівської облдержадміністрації, покликане сприяти вирішенню проблем діяльності інвесторів. Традиційним стало проведення щорічного Міжнародного економічного форуму, який сприяє ефективній взаємодії місцевих органів влади та іноземних інвесторів. Окрім цього, для потреб інвесторів на території області функціонує 95 інформаційно-консультаційних центрів та 78 об'єктів інфраструктури підтримки підприємств, створених за участю місцевих органів влади.

Фінансова сфера приваблює здебільшого інвесторів з Польщі та Австрії. Партнерами з Польщі вкладено 340,3 млн. дол. інвестицій (або понад дві третини галузевого обсягу), з Австрії залучено 145,6 млн. дол. (29,8%). Серед фінансових установ з найбільшими обсягами залучених прямих іноземних інвестицій є ПАТ «Кредобанк», ПАТ «ВІЕС Банк», ПАТ «Ідея Банк», ТзОВ «Фінансова компанія «Гарант Плюс», ПРАТ «Страхова компанія «Граве Україна». У зв'язку зі зміною пріоритетів в інвестуванні зменшився інтерес іноземних партнерів до сільського господарства області. Серед сільськогосподарських підприємств області найбільший обсяг іноземного капіталу зосереджено у ТзОВ «Галичина-Захід» на Стрийщині, ТзОВ «Агро ЛВ Лімітед» та ТзОВ «Агро маркЮкей» у Кам'янка-Бузькому районі, «ТзОВ «Біо-Інвест» у Дрогобичі, ТзОВ «Галіція Грінері» у Бузькому районі. Середній рівень оплати праці на цих агропідприємствах є втричі більшим, ніж у середньому на інших сільськогосподарських підприємствах області. Це зумовлено

більшою продуктивністю праці та ефективністю сільськогосподарської діяльності на підприємствах, котрі належать іноземним інвесторам. Більш ніж третину загальнопромислового обсягу іноземного капіталу, залученого за весь період інвестування, спрямовано у постачання електроенергії та газу (249,7 млн. дол.). Найбільші обсяги інвестицій вкладено в ПАТ «ДТЕК «Західенерго», в управлінні якого знаходяться Бурштинська, Добротвірська та Ладизинська ТЕС. Залучається зарубіжний капітал і у підприємства, що займаються виробництвом електроенергії з відновлювальних джерел (ТзОВ «Сокальський Вітропак», ТзОВ «Оривська ВЕС», ТзОВ «Самбірська сонячна станція»). Значна частка за обсягом вкладених іноземних інвестицій належить харчовій промисловості області – 87,1 млн. дол. (16,7% від обсягу іноземного капіталу промисловості). За весь період іноземного інвестування вагомими були надходження з Польщі – 39,6 млн. дол., Швейцарії – 22 млн. дол., Кіпру – 16,4 млн. дол. та Ліхтенштейну – 14,9 млн. дол. Серед підприємств з виробництва харчової промисловості з найбільшими обсягами залучених прямих іноземних інвестицій є ТзОВ «Радехівський цукор», ПАТ «Львівська кондитерська фірма «Світоч», ТзОВ «Яблуневий Дар», ПАТ «Концерн Хлібпром», ТзОВ «Провімі», ТзОВ «Перша приватна броварня», ВАТ «Львівський міський молочний завод», ТзОВ «Яричів», ПРАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар». Загалом, іноземний капітал залучено в 60 підприємств галузі. Вкладаючи свої кошти у виробництво продуктів харчування в області, іноземні інвестори орієнтуються в основному на значний обсяг внутрішнього ринку. На підприємствах легкої промисловості зосереджено 34,9 млн. дол. іноземного капіталу. З них понад дві третини належить партнерам з Данії (ДП «Датський текстиль», ТзОВ «Йоха Україна», ДП «Юнайтед Текстиль Груп Україна», ДП «Квімекс», ДП «ХРТ Текстиль»). Необхідно зазначити, що ці підприємства легкої промисловості в основному працюють на давальницькій сировині, і майже весь обсяг виготовленої ними продукції експортується. У підприємства з виготовлення виробів з деревини, виробництва паперу та поліграфічної діяльності залучено 105,1 млн. дол. У машинобудування залучено 100 млн. дол., або 19,3% від інвестицій у промисловість. Німеччина, Угорщина та Кіпр – основні інвестори цього сектору промисловості. Німецькі компанії вклали у підприємства галузі 61,6 млн. дол., угорські – 16 млн. дол., кіпрські – 8,7 млн. дол. Найбільші обсяги інвестицій отримали ТзОВ «Леоні Ваерінг-Системс УА ГМБХ», ЗАТ «Завод комунального транспорту», ТзОВ «Діскавері бурове обладнання (Україна)», ТзОВ «ОДВ-Електрик», ТзОВ «Сі Еф Ті Україна», ТзОВ «Електроконтакт Україна», ТзОВ «Амардіко 120 Україна», ЗАТ «Автонавантажувач», ПАТ «Іскра». Здебільшого машинобудівні підприємства області спеціалізуються на виготовленні комплектуючих та допоміжного обладнання на давальницькій сировині для машинобудівних заводів Європи. Варто також зазначити, що у високотехнологічне виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції в області залучено тільки 0,1 млн. дол. іноземного капіталу. Це підтверджує факт того, що іно-

земні інвестори не надто зацікавлені інвестувати у технологічно завершене виробництво за межами своїх країн, щоб не створювати зайвої конкуренції на світових ринках для своїх національних виробництв. Значне місце в економіці області посідає торгівля. Найбільші обсяги іноземного капіталу залучені в ПАТ «Концерн Галнафтогаз», ТзОВ «Акціон Україна», ПАТ «Фірма «Львів-Петроль», ТзОВ «Валетудо», ТзОВ «ДжейЕй Еф Україна», ТзОВ «Р.С.І.». З огляду на перспективи подальшого розвитку, значний потенціал має готельний бізнес області, ІТ-сфера та телекомунікації. Так, у заклади тимчасового розміщення й організації харчування вже залучено 14,2 млн. дол. прямих інвестицій. Дві третини обсягу капіталу готельного та ресторанного бізнесу надійшло з Кіпру та Австрії. За участю іноземних засновників в області створено майже 80 організацій, що працюють у сфері інформації та телекомунікацій (зокрема, йдеться про ТзОВ «ЕйБі Україна», ТзОВ «Українська хвиля», ТзОВ «Міта Техніка», ТзОВ «Сайтайм Україна», ТзОВ «Логінтранс Україна», ТзОВ «ЛаймлайтНетворксЮкрейн», ТзОВ «Інтерлогіка», ТзОВ «Софтсерв-Україна»). Лівова частка цих інвестицій (92%) залучена з Великої Британії та Кіпру. У розрахунку на одну особу у Львівській області обсяг прямих іноземних інвестицій складає 545,7 доларів США. За цим показником область входить в першу десятку регіонів України [7].

Побудована на нових засадах співпраця органів місцевого самоврядування обласного, районного та первинного рівня, їх взаємодія з органами державної виконавчої влади, бізнес-середовищем, громадськістю, активні та спроможні територіальні громади стануть запорукою комфортного і безпечного життя мешканців області. Розвиток кожної громади, її участь у реалізації регіональних проектів сприятиме поглибленню відчуття причетності до економічних процесів у Львівській області та забезпечуватиме підвищення його конкурентоспроможності.

Висновки і пропозиції. Головними питаннями державної інвестиційної політики є визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування, які мають відповідати національним інтересам України. Інвестиційна політика України має базуватись на чітко визначеному партнерстві державного та приватного секторів та реалізовуватись з дотриманням таких основних принципів, як забезпечення інвесторам рівних прав та умов у здійсненні інвестиційної діяльності, а також дотримання та захист законних прав та інтересів інвесторів тощо.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що необхідно насамперед вирішити проблему системного, сформованого на основі чіткого визначення пріоритетів підходу щодо розвитку провідних галузей економіки на регіональному рівні, сформувані належну законодавчо-нормативну базу та розробити ефективні інноваційні програми, які б передбачали створення сприятливого економічного середовища для реалізації інвестиційної політики відповідно до інтересів усіх його учасників, що дасть змогу збільшити обсяги надходження ресурсів для реалізації інноваційних проектів.

Для досягнення бажаного рівня розвитку інвестиційної політики Львівської області доціль-

но нарощувати інвестиційні ресурси, послідовно збільшувати частку капітальних вкладень у ВВП, оптимізувати структуру інвестиційних ресурсів та напрямки їх вкладення.

Поряд із вищесказаним, додаткових досліджень потребують питання надання інвесторам гарантій захисту від некомерційних ризиків, зумовлених погіршенням умов інвестування через

дії посадових осіб або прийняті регуляторні акти. З метою оптимального узгодження інтересів потенційних інвесторів та завдань стратегічного та економічного розвитку Львівської області актуалізується питання необхідності покращення інвестиційної інфраструктури, створення інвесторам широких сприятливих можливостей для реалізації інвестиційних проектів.

Список літератури:

1. Пшик Б.І. Механізм інвестування підприємницької діяльності (регіональний аспект дослідження) / Б.І. Пшик // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Львів, 2004. – 28 с.
2. Економічні ініціативи зростання / Інформаційно-аналітичний огляд Дирекції Інституту розвитку економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ireu.org.ua/2014/02/13/ekonomichni-iniciativizrostannya>.
3. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Державне агентство інвестицій і управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – 2013. – 355 с. – Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/zvit_pro_investiciynu_privablivist_regioniv_povna_versiya.pdf.
4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Державне агентство інвестицій і управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – 2014. – 390 с. – Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_2014_1.pdf.
5. Васильців Т.Г. Напрями підвищення інвестиційної привабливості прикордонних територій західних регіонів України (на прикладі Львівської області). Аналітична записка / Т.Г. Васильців, Р.Л. Лупак, О.О. Ільчук / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1629>.
6. Шевченко О.В. Інструменти підвищення інвестиційної спроможності регіонів в контексті розкриття внутрішнього потенціалу розвитку. Аналітична записка / О.В. Шевченко / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1658/>.
7. Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2016/05/146_dod_Strategiya_2020.pdf.

Герасименко Е.В., Вайда М.М.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

Львовская область является одной из наиболее привлеченных к международному сотрудничеству областей Украины. Она сосредоточивает большое внимание на поддержке малого и среднего предпринимательства и туризма. Также уделяется внимание развитию множества направлений: сотрудничество, поддержка процессов кредитования и инвестиционной деятельности, участие субъектов малого предпринимательства в программах и проектах международного сотрудничества. Среди ряда задач одним из важнейших является содействие привлечению иностранных кредитных и инвестиционных ресурсов. Географическое положение и другие экономические факторы дают Львовской области значительное преимущество в международном сотрудничестве и развитии инвестиционной политики.

Ключевые слова: инвестиционная политика, развитие региона, инвестиционный процесс, инвестор, инвестиционные проекты.

Gerasymenko O.V., Vaida M.M.

Ivan Franko National University of Lviv

ASPECTS OF THE LVIV REGION INVESTMENT POLICY DEVELOPMENT

Summary

Lviv region is one of the most involved in international cooperation in the regions of Ukraine. It focuses on supporting small and medium-sized businesses and tourism. There is also attention paid to the development of many areas: cooperation, support of lending and investment processes, participation of small entrepreneurs in international cooperation programs and projects. Among the range of tasks one of the most important is the promotion of attraction of foreign credit and investment resources. The geographical location and other economic factors give the Lviv region a significant advantage in international cooperation and investment policy development.

Keywords: investment policy, development of the region, investment process, investor, investment projects.